

IZHAJA MESEČNO — CELOLETNA NAROČNINA ZNAŠA 15 DIN
NAROČA SE: PROSVETNA ZVEZA V LJUBLJANI, MIKLOŠIČEVA 8

STEV. 4.

APRIL 1940.

LETO. XIX.

Pesem prvoobhajancev

Joža Vovk

Vsi:

V naših dušah zdaj prebivaš,
čista srca so oltar,
dobri Jezus, bodi z nami,
ne zapusti nas nikdar!

Peti:

Če povprašate za srečo,
vsakdo toži izmed vas,
ali jaz tako povem vam,
da sem najbolj srečen jaz.

Prvi:

Zdaj gremo na pot življenja,
Ti greš z nami, dobri Brat,
ne bojimo se trpljenja,
Ti pomagaš vsakikrat.

Šesti:

Jaz poznam pa še nekoga,
ki se sreča mu smehlja,
to je, bratci in sestrice,
moja zlata mamica.

Drugi:

Naša srca so vsa bela,
čista kakor lilije,
Ti nam varuj nežno cvetje,
da ga greh kedaj ne stre.

Sedmi:

Jaz jih pa poznam veliko,
naše mamice, očete,
naše brate in sestre,
ki se z nami vesele.

Tretji:

Revna oče sta in mati,
skoraj sem sirota jaz,
danes pa smo vsi bogati,
saj si, Jezus, Ti pri nas.

Osmi:

Res, najlepši dan življenja
zdaj praznujemo mi vsi,
ker smo Jezusu postali
sestre, bratci ljubljeni.

Četrti:

Jaz sem pa še čisto majhen,
srček moj je še droban,
danes pa zares sem velik,
v meni biva Jezus sam.

Vsi:

V naših dušah zdaj prebivaš,
čista srca so oltar,
dobri Jezus, bodi z nami,
ne zapusti nas nikdar!

Naš kmet, njegov jezik, narodnost in država

F. S. Finžgar (Nadaljevanje)

4. Država

Ker je za vsako organizacijo treba mnogo žrtev, je pač najbolje, ako je v njej čim več članov, da bremena laže prenašajo. Tako je z narodom, ki se združi v državo. Najlepše je, ako je narod tak, da ima svojo državo. Po pravičnem vladanju bi bilo lahko v eni državi mnogo narodov. Ali skušnja uči, da človeška sebičnost premaguje pravičnost in so v takšni družbi majhni teptani. Bolje je, ako se združijo v državo vsaj sorodni narodi, tako smo se Slovenci čisto prostovoljno zvezali v eno državno organizacijo s Srbi in Hrvati. Niti malo nočem posegati, kaj je bilo in kaj še utegne biti napak pri tej združitvi. Eno stoji: Slovenci smo srečni, naj se zavedamo ali ne, da smo se združili v to veliko državo z našimi brati. V svojem jedru je naša država bogata. Navajam Francoza, ki je dalj časa živel v naši državi in jo vso prepoštoval. Rekel je: »V Jugoslaviji je toliko bogastva v zemlji, v vodah in povsod, da se mi Francozi ne moremo meriti z vami. Je pa tudi res, da je za sedaj gospodarstvo še preveč razsipno in bi Francozi propadli, če bi tako delali. Vi ne morete, ker vam kar po sili kipi življenje iz zemlje.«

Seveda so za državo nujne tudi žrtve. In je čudno: vse hoče od države pomoč, podporo, službo, ceste, bolnišnice, pokojnine — toda čez davek pa vse zabavlja. Država nima na kaki zvezdi svojih finančnih zakladov, vse mora priti od davkov. In če hočemo od države vse imeti, ji moramo tudi dati.

Ako smo razmišljali o veliki dobroti, ki je narodnost, in tudi o dolžnostih, ki jih imamo, ko smo in moramo biti narodno zavedni, moramo ob tem razmišljanju opozoriti tudi na državno zavednost.

5. Državna zavednost

Vsaka država je velika pravna združitev (organizacija) enega ali tudi več narodov na točno omejenem ozemlju.

Ta združitev ljudi je lahko kaj različna. Državo sestavlja lahko en sam narod, lahko tudi več narodov. Združitev ljudi se lahko izvrši tako, da se ljudje čisto svobodno združijo v državo, ali pa močnejši šibkejšega nasilno pridruži k sebi. Takim narodom pravimo, da so bili podjarmljeni. Najlepše pa je, ako se narodi sami od sebe, prostovoljno in svobodno združijo v eno državo. Po takem svobodnem združenju je nastala naša velika Jugoslavija. Slovenci smo bili prej stoletja priključeni tuji državi, delili so nas po mili volji in niso nam dopustili, da bi bili vsaj v eni celoti, v eni deželi, kljub zahtevam in prošnjam. Kljub lepi Salomi državi, kljub cvetoči Pribinovi in Koeljevi, kljub bojem Ljudevika Posavskega in vsem kmečkim puntom in političnim programom je zmagal močnejši in mi smo ostali podjarmljeni narod. Zato ni prav nič čudno, da ob takih razmerah živa državna zavednost v nas ni mogla pognati korenin. Toda po svobodnem združenju s Hrvati in Srbi v našo narodno državo je prišel čas, ko je treba za vsakega, da jasno ume in občuti, kaj je to: naša država! Nič več nismo podjarmljeni narod, smo brat med brati, smo tisti, ki smo v svobodno združenje prinesli s seboj svoje lepo, s silnim trudom in naporom od naših dedov pridobljeno kulturno in gnotno dediščino. Sedaj nam mora biti naša država, naš skupni dom tako svet in nedotakljiv, kakor je kmetu njegov grunt. Niti pedi zemlje si ne da vzeti, brani jo s krvjo in pravdo.

Je vprašanje, ali je naša zemlja, naš skupni dom, naša Jugoslavija res vredna naše ljubezni? Če sami sebi ne verjamemo, verjemimo vsaj tujcem, ki prihajajo k nam iz sosednih držav. Prav vseh sodba je: Vi ne veste, kaj imate. Pri vas je paradiž. Te sodbe so utemeljene po treh skušnjah. So pa take sodbe tudi upravičene. Naša država ima toliko zakla-

dov v zemlji, rude, premog, v vrtovih in poljih, v obširnih gozdovih, v živini, v vodah, v jezerih, v morju, da bi po sodbi večjih tujcev prav lahko še dobro prehranila in zaposlila več kot še enkrat toliko prebivalcev, čeprav imamo mnogo goličav in nerodovitnega skalovja. To spoznanje pa nam mora rediti v sreih ponos, veselje in ljubezen do takega doma, ki mu pravimo: Ta dom je naš!

Seveda so ugovori upravičeni in neupravičeni, češ to in to ni prav, to in to je krivično, to in to je slabo urejeno. Gotovo imajo države, ki so stoletja stare, marsikaj boljše urejeno. Naša država je mlada in čez noč ne more biti vse tako, kakor bi radi. A če kje streha pušča, da zateka, ne bo pameten gospodar zato hiše požgal. Kar je pokvarjenega, bo popravil. Večna resnica je: podirati je lahko, to zna vsak, zidati in boljšati pa je težko in tisti, ki so najprirednejši za podiranje, so najslabši za ustvarjanje boljšega in novega. Stoji to, kar Bog ne da: kamor koli bi nas vrgel svetovni vihar, povsod bi prišli iz dežja pod kap, iz raja med trnje in osat.

Kdor ni objesten prevratnež in ga ne žene bleda zavist, mora imeti to jasno spoznanje. Seveda pozabiti ne smemo, da smo država mi vsi in da je od modrosti in poguma državljanov odvisno, kako bo upravljano njih posestvo. Politika je skrb za javni blagor, je bilo Krekovo načelo. Zato bo tudi poštena državljanova zavednost in modrost našla pota, da tiste, ki bi bili zajedavci ob javnem ter ob splošnem blagru državljanov, neizprosno izključi od vsakega javnega dela.

Še so ugovori, češ preveč smo obremenjeni z davki. Sodobne države so že tako urejene, da so bremena davkoplačevalcev zelo težka, a prav gotovo povsod še težja kot pri nas. Sodobni človek izgublja pogum, da bi rasel sam iz sebe. Vse zahteva od države: službe, ceste, mostove, podpore vseh vrst, velikanske bolnišnice, drž. zavetišča, pokojnine, železnice, oboroževanje vojske itd., brez konca. Če pa so državni stroški tako velikanski,

ni čudno, da so tudi bremena državljanov težja. Kdor pa misli, če porušimo svoj dom, zapravimo svoj narodni grunt, da nam bodo bogsigavedi od kje letela pečena piščeta v usta, je le pomilovanja vreden neumnež.

Da torej svojo državo ljubimo, imamo dosti razlogov. In če jo ljubimo, se moramo svojih dolžnosti tudi zavedati: v nas mora biti močna državna zavednost. Ponazoril bi jo z zgledom: angleški uradni list ima poseben prostor z napisom: Kotiček vesti. V vsaki številki bereš: Ta in ta je poslal državni blagajni toliko in toliko, zato ker je preračunal, da se je davčni urad zmotil in mu določil premajhen davek! — To je zrela državna zavednost! Na Finskem je bival vsučilišni profesor Salvini iz Neaplja in je povedal, da je našel med ribiči in drvarji doktorje prava in modroslovja. Čudil se je, pa so mu razložili: Mi ne študiramo zato, da bi bili nepotrebno breme na plečih države, marveč zato, da se vrnemo med narod in da z njim in zanj delamo. Sedaj razumemo tudi, zakaj je tam tolika pripravljenost na vse žrtve, ako bi jim kdo ogrožal njih zemljo.

Prosveta naj bo visoka šola, ponaavljam: šola, ne pa sam teater in še nekaj postavljanja pri kakem taboru. Tri svetinje imamo: vero, narod, domovino. Če so nam te deveta skrb, potem smo se izkoreninili, potem je bankrot neizbežen. Kar so očetje v trudu in znoju zorali in vsejali, naj nam bo sveto. Zgrabimo z veseljem za plug in na delo! Osvoji nas državno lahko kaka močna velesila, narodno nas ne bo zatrla; če bomo hoteli res živeti svoje kulturno življenje, ga tudi bomo. Pogin kulturnega in še celo katoliškega naroda bi bil samomor. (Irci so vse izgubili: jezik, posestva, samostojnost, pa so se preborili skozi 400 let do nove svobode svojega naroda.)

Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti!

Zdrava narodna zavest naj se kaže v dejanju in ne samo v besedi!

Naše prosvetne in mladinske organizacije v Mariboru

Po svojem položaju v sredini nekdanj narodno najbolj ogroženega slovenskega ozemlja, zaradi intenzivnega narodnega in prosvetnega dela prvih naših prosvetnih delavcev ob začetku tega stoletja, pa zaradi današnjega položaja kot naravnega središča severnih Slovencev, je Maribor bil in je pomembno središče našega prosvetnega dela.

Ta svoj položaj si je Maribor ustvaril leta 1900, z ustanovitvijo mladinskega glasila »Naš dom« in v naslednjih letih z vzorno izpolnjano organizacijo mladeniških in dekliških zvez, katerih sedež je bil v Mariboru. Kot prosvetno središče severnih Slovencev se je nato Maribor okrepil, ko je dobil Slovensko krščansko socialno zvezo kot centralo vseh katoliških izobraževalnih društev na Štajerskem. Odslej, zlasti pa po vojni, je v Mariboru nastalo vedno več centralnih organizacij, delo se je vedno bolj diferenciralo, nastajale so samostojne mladinske centrale, nastala je narodnoobrambna organizacija, razvila se je močna politična organizacija, ki je nekdanj v Mariboru imela svoje središče za vso Štajersko. Vse to je povzročilo, da je v Mariboru jelo primanjkovati prosvetnih in javnih delavcev, kar se je v mariborskem društvem življenju močno poznalo. Zaradi položaja, ki ga je Maribor imel kot prosvetno in politično središče štajerskih Slovencev nikakor ni bilo mogoče zanemariti dela v centralnih organizacijah, ker bi se to premočno čutilo po vsem podeželju. Zato je nastopila nujna posledica, da je trpelo lokalno društveno življenje, kar se je zlasti poznalo v majhnem številu mariborskih lokalnih prosvetnih in mladinskih društev, po pičlem številu njihovega članstva in zlasti tudi po prosvetno zanemarjeni najbližji mariborski okolici. Take razmere so bile v Mariboru vse do razpusta naših prosvetnih organizacij, ko so iniciatorji tega zloglasnega kulturnega

škandala mislili, da bodo uničili organizirano slovensko katoliško moč. Razočaranje teh ljudi pa ni izostalo. Čim je bil likvidiran nam sovražni politični sistem, je začelo novo življenje po vsej Sloveniji, zlasti pa tudi v Mariboru. Ne le, da so se centrale okrepile, zaživelo je tudi krajevno društveno življenje, v mesto je prišla vrsta novih prosvetnih delavcev. In tako se je zgodilo, da ima Maribor po nekaj letih trdega dela tako razvito katoliško društveno življenje, kakor ga doslej še nikoli ni imel. To nam daje tudi pobudo, da javnosti prikažemo mariborske prosvetne in mladinske organizacije, njih delo in potrebe.

Centralne organizacije

Najmočnejša in najpomembnejša osrednja mariborska prosvetna organizacija je Prosvetna zveza v Mariboru, naslednica nekdanje Krščansko socialne zveze v Mariboru, ki se je na pobudo dr. Kreka ustanovila v letu 1906. Predsedstvo je takrat prevzel dr. Anton Korošec, ki je ostal predsednik do leta 1919., ko ga je na tem mestu zamenjal današnji predsednik dr. Hohnjec. Takoj po svoji ustanovitvi je Slovenska krščansko socialna zveza pričela s silno močnim delovanjem in posvečala zlasti veliko pozornost mladeniškim in dekliškim zvezam, ki so bile takrat tako močno razširjene in so tako agilno delovale, da se je o njih zelo pohvalno izrazil tudi dr. Krek. V tistih časih, zlasti v zadnjih letih pred vojno, je zveza pridela ogromno vrsto narodnoobrambnih predavanj, prirejala zlasti socialne tečaje in skrbela, da se je slovenski tisk razširil v sleherno slovensko vas. Svetovna vojna je seveda skoraj docela ustavila prosvetno delo, tako da je bilo treba v letih po vojni začeti znova. Leta 1922. je v Zvezi načelo novo življenje, ki je naslednjega leta dovedlo do reorganizacije Prosvetne zveze. Da bi dvig-

nila smisel za prosvetno delo in mu postavila trdne temelje je v letih 1924. do 1926. priredila kmečke, delavske in mladinske dneve, ki so zlasti poudarjali stanovsko misel kot temelj vsega ljudsko izobraževalnega dela. Danes šteje zveza 250 včlanjenih društev. V tem številu pa niso všteti razni odseki, ki delujejo v okviru v Zvezi včlanjenih društev. Kot odseki pri Prosvetni zvezi delujejo Pevska zveza, Zveza Ljudskih odrov, ki ima svojo izposojevalnico kostumov in skrbi za izdajo primerenih ljudskih iger ter vzdržuje zbirko ljudskih iger. Prosvetna zveza ima v Mariboru svojo močno Prosvetno knjižnico na Aleksandrovi cesti 6, kateri so vključene tudi potovalne knjižnice, ki so proti majhni odškodnini na razpolago včlanjenim društvom. Prosvetna zveza obsega teritorij vse lavantinske škofije.

Pestro zgodovino ima za seboj današnja Podzveza fantovskih odsekov v Mariboru, ki kot organ Zveze fantovskih odsekov v Ljubljani vodi in nadzoruje blizu 100 fantovskih odsekov. Nekaka prednica te podzveze je bila nekdanja Orlovska ekspozitura in podzveza. Po razpustu Orla je bila v Mariboru pod okriljem Prosvetne zveze osnovana Zveza fantovskih odsekov, ki pa je z razpustom naših prosvetnih organizacij morala prenehati s svojim delovanjem. Po vpostavitvi Prosvetne zveze je tudi Zveza pričela zopet delovati ter se po ustanovitvi samostojne organizacije Zveze fantovskih odsekov reorganizirala v tem smislu, da je postala organ nove organizacije in ji je bil z nekimi spremembami dodeljen teritorij nekdanje orlovske podzveze, ostali del teritorija prejšnje samostojne Zveze fantovskih odsekov pa je kakor za časa Orla prevzela Fantovska podzveza v Celju.

Kot odsek Prosvetne zveze posluje v Mariboru tudi centrale deklških krožkov v lavantinski škofiji pod imenom Zveza deklških krožkov v Mariboru. V tej zvezi je trenutno včlanjenih 146 deklških krožkov. Zveza ima v Celju svojo Podzvezo

deklških krožkov, ki ji je poverjena skrb za 60 deklških krožkov. Deklška zveza v Mariboru torej ni samostojna organizacija po vzorcu fantovske organizacije in je zato tudi organizacijsko ločena od Zveze deklških krožkov v Ljubljani, ki je tudi odsek ljubljanske Prosvetne zveze. Vse štiri organizacije pa obe Prosvetni zvezi in obe Deklški zvezi, složno sodelujejo na skupnem prosvetnem programu, čeprav ju loči organizacijski ustroj.

Med centrale naših organizacij moramo šteti tudi obe mariborski fantevski okrožji, Slomškovo okrožje in Mariborsko okrožje. Prvo obsega dekaniji Maribor levi breg in Jarenino ter del mariborskega mesta in šteje 40 odsekov, drugo pa deluje v dekanijah Maribor desni breg in Hoče ter delu mesta in šteje 12 odsekov. Tudi deklška organizacija ima v Mariboru svoje okrožje, v katerem je včlanjenih 23 deklških krožkov.

Krajevne organizacije

Predaleč bi nas dovedlo, če bi hoteli opisati delovanje in zgodovino vseh mariborskih ter bližnjih prosvetnih društev. Zato jih naj le navedemo. V mestni in stolni župniji imajo Stolno prosvetno društvo, iz katerega je izšlo današnje samostojno Pevsko društvo »Maribor«, v franciškanski župniji delujejo kar tri društva, v Melju, v Košakih in v Krčevini, v magdalenski župniji so pred nedavnim ustanovili Prosvetno društvo pri Sv. Magdaleni, že prej pa sta bili ustanovljeni Prosvetni društvi na Pobrežju in v Radvanju. Svoje društvo ima tudi nova župnija Sv. Jožefa v Studencih. V Prosvetni zvezi so včlanjena še tudi naslednja mariborska društva: Ljudski oder, ki je obenem nosilec malone vsega dela Zveze ljudskih odrov, Poselska zveza, Krščanska ženska zveza v Mariboru, Katol. mladina in Društvo mariborskih bogoslovcev »Slomšek«. Pripravlja se ustanovitev društva na Tezmem.

V Mariboru in v njegovi najbližji okolici deluje danes 9 edincev fantovske organizacije: Fantovski odsek I,

Fantovski odsek II. Fantovski odsek v Vajenškem domu, 5 pomladki na mariborskih srednješolskih zavodih ter Fantovski odsek v Studencih, na Pobrežju in v Radvanju.

Tudi dekliška organizacija je po svojih edinicah neprimerno močnejša kakor nekdaj. Sedaj delujejo Stolni dekliški krožek, Frančiškanski dekliški krožek in dekliški krožki v Radvanju, v Studencih in na Pobrežju.

Društveni prostori

Kakor mora leži nad vsem mariborskim društvenim delovanjem pomanjkanje lastnih društvenih prostorov. Le malokatero društvo se more pohvaliti, da ima svojim potrebam odgovarjajoče prostore. Centralne organizacije, kakor Prosvetna zveza, Zveza dekliških krožkov in Podzveza fantovskih odsekov se skupaj z Zvezo ljudskih odrov in še dvema drugima organizacijama stiskajo v tesnih pisarniških prostorih v prvem nadstropju sedanje palače Spodnještajerske ljudske posojilnice na Aleksandrovi cesti št. 6. krajevna društva pa »gostujejo« po raznih prostorih, ki so namenjeni drugim vrham. Mesto samo nima svojega društvenega doma s primernimi društvenimi prostori, sobami za sestanke in seje, veliko prireditveno dvorano nadomestuje skromna in neprimerna dvorana

na Aleksandrovi cesti 6. Lastno streho in dom imajo le društva na Pobrežju, ki so si zgradila svoj Slomškov dom, ki pa tudi še ni povsem izplačan in zato kliče po dobrotnikih, ki naj omogočijo skorajšnje odplačilo dolga. Bolje kakor mestna društva sta preskrbljeni društvi pri Sv. Magdaleni in v Studencih, ki imata na razpolago cerkveno oziroma samostansko dvorano, slabo se pa v tem pogledu godi društvom v Radvanju, ki se morajo zatekati v neprimerne in premajhne šolske sobe.

Dekliškim organizacijam deloma odpomemeta iz te stiske Dom na Slomškovem trgu, za večje prireditve in tečaje pa Betnava pri Mariboru. Mladinske organizacije, ki se bavijo tudi s telesno vzgojo, močno čutijo kot oviro dejstvo, da nimamo lastne telovadnice in ne dovolj velikega letnega telovadišča, ker ono na Livadi že predolgo ne odgovarja več velikim potrebam.

Ta pregled mariborskih prosvetnih in mladinskih organizacij bo pač vsakega mogel prepričati, da je v Mariboru potrebnih še veliko delavcev in da je potreba po novih in lastnih društvenih prostorih, po letnih telovadiščih, lastno telovadnico in veliko prireditveno dvorano velika in nujna. Kdor more in kdor ima voljo, naj pomaga!

Belgrajski Slovenci v svojih prosvetnih organizacijah

»Prosvetno društvo« in »Društvo Slovencev« sta še vedno osrednji slovenski kulturni organizaciji v Belgradu. Obe sta tudi oporišče še ostalim tukajšnjim slovenskim društvom. Tako nudi prosvetno društvo gostoljubje odseku kat. akad. starešinstva, kat. dijaški akademski organizaciji ter podpira tudi stremljenja slovenskih deklet, zaposlenih v Belgradu in ki se v glavnem zbirajo na treh mestih. Mnogo jih je organiziranih v Slomškovi družini, del zopet v Marijini družbi, precej jih je pa tudi v

Slomškovem domu, ki ga vodijo slovenske šolske sestre v ulici Vojvode Milenka 46. Vse večje prireditve ima v prostorih Prosvetnega društva tudi Julijska Krajina, kakor tudi Legija koroških borec. Društvo Slovencev ima isto tako na svoji strani svojo dijaško organizacijo, Slovensko žensko društvo in več društvenih pododsekov, ki nastopajo skoraj samostojno, kakor šahovski odsek in drugi.

Medtem ko ima »Društvo Slovencev« v glavnem prireditve družabnega značaja, Slovensko žensko društvo

pa vodi razne dobrogledne akcije. Prosvetno društvo tudi pod novim odobrom s Stankom Knafelcem na čelu nadaljuje tradicijo tega društva, da z zanimivimi prosvetnimi večeri zbira pod svoje okrilje vse slovensko čuteče elemente, pa naj bodo to višji uradniki ali pa čisto navadni delavci. Nobene stanovske razlike ni med članstvom. Vsi so med seboj tovariši. Na ta način je Prosvetno društvo ohranilo marsikoga, ki bi se bil drugače odtujil in izgubil. Kakor tudi ostala slovenska društva, se mora seveda tudi Prosvetno društvo boriti stalno s problemom kritja najemnine za društvene prostore. Vzdrževanje teh prostorov zahteva stalnih rednih mesečnih dohodkov ter ima odbor vedno precej skrbi, da zagotovi dohodke za nekaj mesecev naprej in na ta način omogoči redno društvenodelovanje. Prosvetno društvo ima sedaj svoje prostore v zasebni hiši v Garašanih na ulici št. 19. Prostori so lepo urejeni in človek v njih res občuti pravo slovensko domačnost, kar je v mnogi meri zasluga upravitelja Gaserja in njegove gospe, ki se res trudi, da marsikateremu slovenskemu človeku nadomestita to, česar morda nima doma. Za udobno ureditev svojih prostorov se mora društvo seveda zahvaliti svojim dobrotnikom, v prvi vrsti našemu narodnemu voditelju g. dr. Korošcu, ministru g. dr. Kreku, senatorju g. Smodeju, g. banu dr. Nadlačnu, ljubljanskemu županu g. dr. Adlešiču in mariborskemu županu g. dr. Juvanu, industrijalcu g. Avsenku in drugim. Vse glavne društvene prireditve so sedaj lahko v društvenih prostorih. Zunaj so samo večji nastopi manifestacijskega značaja. Zaradi razpoložljivih prostorov je sedaj lahko vedno več prireditev, predvsem prosvetnih večerov, ki so vsi dobro obiskani. Do sedaj jih je bilo že več. Zadnjo sredo v novembru je govoril g. minister dr. Krek o razvoju notranjih in zunanje političnih dogodkov. Prva decembrska prireditev je bila Prešernova proslava v veliki dvorani Ruskega doma. Program te proslave je bil zelo skrb-

no pripravljen ter ga je prenašala tudi kratkovalovna radijska oddajna postaja. Kakor vsako leto, je tudi letos Prosvetno društvo imelo tudi Miklavžev večer ter je obdarilo 50 slovenskih otrok z obleko in obutvijo. Svojemu članstvu je pripravilo društvo tudi pošteno razvedrilo na Silvestrov večer, v pustnem času pa prav tako z dvema družabnima prireditvama. Zadnjo sredo v januarju je bil zopet društveni sestanek. V zvezi s finsko tragedijo je g. senator Smodej predaval o nordijskih državah. Po predavanju je bila tudi filmska predstava. Društvo si namreč že dolgo časa namerava nabaviti filmski aparat za predvajanje kulturnih filmov. Te svoje lepe zamisli pa, žal, iz finančnih razlogov do danes še ni moglo uresničiti. Na naslednjem prosvetnem večeru dne 28. februarja je predaval o Holandiji ter o naših izseljencih v teh krajih g. superior Pohar. Na zanimivo predavanje je prišel tudi prevzvišeni g. nadškof dr. Ujčič.

Poleg Prosvetnega društva samega, se lepo razvija tudi kat. akademska organizacija, ki ima redne sestanke, na katerih se obravnavajo pereča vprašanja. Med dijake stalno zahaja tudi g. senator Smodej in jim večkrat predava. Svoje redne sestanke ima tudi odsek Kat. akademskega starešinstva. Tudi dekleta imajo redne sestanke. Do večjih akcij od njihove strani pa le ne more priti, ker niso zbrane v enotni organizaciji, kar bi bilo potrebno danes še bolj, kakor kdaj koli prej, ker je prišlo v Belgrad tudi precej slabih slovenskih deklet, ki so dosegle to, da je ugled naših deklet v Belgradu zelo, zelo padel. In kakor smo pred leti še brali po časopisih, da imajo v službi prednost Slovenke, danes že lahko naletimmo na take oglase, v katerih posamezne družine naravnost izjavljajo, da imajo prednost vse druge pred Slovinkami. Tako predvsem izjavljajo družine, ki imajo otroke. Zato bi bilo nujno potrebno urediti razmere med slovenskimi služkinjami v Belgradu ter iz njihovih vrst odstraniti vse, kar med nje ne spada.

Ljudski oder

Nekaj misli o našem igranju

Slovenci smo narod igralcev. Doraščajoči otroci in dijaki poskušajo prve prireditve na podstrešju, v šupi ali drvarnici ali kjer koli. Igrajo zase, a si upajo včasih povabiti tudi odrasle. Igranje po društvih pri mnogih članih postane kar strast. Zgodi se dan za dnem, da najboljši odrski igralci zgube smisel za drugo prosvetno delo in se celo društvu odtegujejo. Kjer je dramsko delo dovolj živo, se igralska družina kmalu počuti kot celota zase, ki živi v društvu svoje lastno življenje. Ako ni modrega in dovolj močnega idejnega vodstva, oder kaj lahko zaide na pota, ki se sčasoma ne skladajo več z namenom društva. Od tod križi z odri, pritožbe in problemi.

Igranje mnogih društev je podobno igranju otrok: saj se niti ne vprašajo, zakaj igrajo. V navadi je, da se igra, in prijetno je. Igra ima pri njih, podobno kakor pri otroku, ta smisel, da uveljavljajo svoje telesne in duševne sile, se vadijo, ustvarjajo in se s tem bogatijo. Od tod tudi ugodje, da tako radi igrajo. Tudi ta igra ni brez pomena. Razumljivo je seveda, da je najlažje igrati burko, kjer se more igralec zares sprostiti in v veselju ustvarjati. Od tod dejstvo, da naša društva najraje igrajo vesele igre: burke, komedije itd.

Odri v prosvetnih društvih morajo služiti prosvetnim namenom. Ni dovolj, da jim ne nasprotujejo, temveč pospeševati jih morajo. Žal, se takšne moči odra težko popolnoma zavemo. Boljševiki širijo svoje prevratne nauke morda najbolj uspešno — s kinematografskimi predstavami in odrskimi deli. Podobno morajo biti naši prosvetni odri glasniki naših prosvetnih idealov ter krščanskih resnic in dolžnosti, seveda na svoj način. Zato veljata za naše odre te dve načeli, po katerih moramo voditi naše igranje:

1. Prvo v naših društvih je izobrazba, ne oder. Zato so fantovski odseki in deklški krožek, predavanja, knjiž-

nica važnejše stvari za mladino kakor pa oder. Zato je prav, da nihče ne more biti član dramskega odseka, ako ni obenem član fantovskega odseka ali deklškega krožka. To pravilo morajo imeti vsa društva. Brez tega bo kdo dober igralec, vzgojen pa po naših idealih ne bo in bo zato guil in trhel član našega društva. Prej ali slej se nam bi popustljivo postopanje z igralci maščevalo.

2. Prosvetni oder ni in ne sme nikoli biti posnetek poklienega gledališča. To ima druge namene: gojiti odrsko umetnost, prosvetnemu odru pa je umetnost nadaljnje sredstvo za prosvetne namene. Prosvetni oder more uspešno vršiti svojo nalogo, čeprav ne goji Bog ve kake umetnosti. Zato ni prav, da društva hodijo po igre kar v dramsko gledališče in prirede isto igro kar na svojem odru. Redno segajo previsoko in včasih iz dragocene dramske umetnine naredo na svojem odru spako brez glave in repa.

Skušnja kaže, da je oder tak, kakršen je njegov idejni in režijski vodja. Ta more iz manj primerne igre ustvariti igro v prosvetne namene, kjer tega ni, ga more nadomestiti dober svetovalci, bodisi od sosednjega društva ali v centrali. Dogaja se, da igralci, ki takega vodje nimajo, celo na prosvetnem odru igrirajo »Tri vaške svetnike«, torej igro, ki se iz katoliških reči precej očitno norčuje. **To je najbolj nujno za vsak oder: dober in idejno vzgojen vodja.** Ni dovolj za odločitev, kaj bomo igrali, da pregledamo seznam iger, ki jih ima centrala na razpolago. Ni vse za vsak kraj, ni vse enako dobro in priporočljivo. Treba poleg tega še misliti na idejno vsebino vsake drame. To more le dober vodja ali skušen in razgledan svetovalci.

Ne mislimo pa, da najbolj služimo prosvetnim namenom, ako igramo le občestvene igre, ali še bolj misterije. En misterij, kvečjemu dva vsako leto je prav dovolj, a ta mora biti pripravljen versko, odrsko in sploh vsestransko, kar je najbolj mogoče. Mi-

sterij na odru mora biti praznik za vse člane prosvete in vse katoliške družine župnije. Svečan dogodek je to, ki naj ostane v spominu in naj pretrese, prebudi in obuja versko nrtve! Zato zahteva misterij vsaj dvakrat tako skrbne priprave kakor kaka druga igra. Toda ni vsaka nabožna igra že misterij. Če hočemo igrati življenje kakega svetnika, ali celo Matere bežje, bodimo na moč previdni, da ne naredimo figure, ki bo prej smešila kakor povelečevala sveto osebo. Zato moramo biti n. pr. za igranje pasijena, kjer nastopa celo naš Gospod sam, zelo, zelo previdni.

Igrajmo zmerno. Številne predstave poplavitijo kakovost naših iger in razvadijo občinstvo. Samo z igrami tudi nebnega doma ne bomo plačali. Zato je pravi prosveti redno v škodo, da najprej postavijo dom, da bodo mogli igrati, potem pa igrajo, da bodo mogli dom plačati. Taki igralci so prisiljeni igrati plehke igre, ker le te privlačujejo občinstvo.

Predstave morajo biti za ljudi ljub odlih, ki ima tudi zdravo jedro, ne pa zgolj plehka zabava brez vsebine in ideje. Pri njih naj ljudje pozabijo svojo topo in enolično vsakdanjost, pozabijo svoje skrbi in epravila, da bodo potem krepkejši, podjetnejši in boljši za svoje poklicno delo. To je končno smisel našega odrskega dela vohče.

J. P.

*

Na eni zadnjih sej je odbor PZ sklenil sledeče:

1. Po okrajih, kjer je podana možnost, naj bi ljudski odri v prihodnji zimski sezoni priredili igralne tekme. Vsako društvo naj bi si zbralo vzorno igro, s katero naj bi potem nastopilo pri tekmi. Razsodišče, ki bi se v ta namen izbralo, bi prisostvovalo igram in končno določilo, katero društvo je najboljšje rešilo svojo nalogo.

2. Priporoča se gostovanje odrov pri sosednjih društvih. Ta gostovanja vplivajo vzgojno ne samo na občinstvo, temveč tudi na domače igralce. Odri se čutijo med seboj bolj povezani.

3. Prepove se vsem odrom, da bi o posnem času po društvenih odrih igrali burke ali veseloigre. Od tihe nedelje pa do velike noči naj se igraje izključno le nabožne in resne igre.

Lutkarski tečaji

za igranje z ročnimi lutkami v okrilju revije »Ljudski odere«, dvomesečnika za vse panoge ljudske gledališke umetnosti, pod vodstvom urednika prof. Nika Kureta in s sodelovanjem ljubljanske »Pavlihove družčine«.

Da se omogoči razširjenje ročne lutke na Slovenskem, je revija »Ljudski odere«, ki je začela v svojem sedmem letniku jeseni 1959 propagando za te vrste lutkarstvo, sklenila prirediti enodnevnne tečaje za igranje z ročnimi lutkami. Tečaje bo vodil urednik revije prof. dr. Niko Kuret, s praktičnimi predavanji pa bodo sodelovali člani »Pavlihove družčine«, ki se je ustanovila v okrilju ljubljanske radiofonske postaje.

Tečaji za igranje z ročno lutko so namenjeni članom društev, ki so organizirani v ljubljanski ali mariborski Prosvetni zvezi ter njunih ZFO in VDK, Kmečki zvezi, Slovenski dijaški zvezi, Slomškovi družbi, Krščanski delavski mladini itd. ter v raznih cerkvenih organizacijah.

Tečaji se bodo vršili ob nedeljah ali praznikih s temle dnevnim redom: Ob 9 zgodovina lutkarstva in različne vrste lutk (s slikami z epidiaskopom), ob 10.30 lutkovna igra v izvedbi članov »Pavlihove družčine«, ob 11 teorija in praksa igre z ročno lutko. — Odmor. — Ob 14 ljudskoprosvetni pomen ročne lutke (predavanje z razgovorom), ob 14.30 praktične vaje udeležencev. — Konec tečaja ob 17.

Kraj tečaja se javi posebej vsakemu priglašencu. Tečaj se vrši samo, če se prijavi najmanj 10 tečajnikov. Najvišje dopustno število je 20 tečajnikov in tečajnic. Upošteva se vrstni red došlih prijav. Za prijavitelce nad 20 oseb se priredi po potrebi nov tečaj.

Prispevek za tečaj znaša 30 din in je vplačljiv ob začetku tečaja. Za prehrano poskrbi vsak tečajnik sam.

Tečajniki bodo uporabljali lutke, ki so izdelek zadruga »Razvoj« z Dobrépolj na Dolenjskem in so zaenkrat edine, ki jih je mogoče na trgu dobiti. Kompletna garnitura 10 glavice z oblekami (Pavliha, Marjana, kmet, kmetica, kralj, princ, princesa, policaj, čarovnica, hudič) stane 300 din. Naročajo se pri izdelovalateljici: Zadruga »Razvoj«, Videm-Dobrépolje (Dolenjsko).

»Ljudski oder« prireja tudi tečaje izven Ljubljane, toda le v krajih, kamor je dostop mogoč brez prenečevanja, in le ob nedeljah ali prazni-

kih. V takih krajih predlaga združitve tečaja z javno predstavo »Pavlihove družčine«. Zahteva se samo honorar »Pavlihovi družčini« v znesku 300 din ter povračilo potnih stroškov in stroškov za kosilo za pet ljudi. Inkaso javne predstave ostane organizaciji, ki je tečaj priredila. Tečaj sam (za največ 20 udeležencev) je v takem primeru brezplačen. Za takšen tečaj je pisati na spodnji naslov vsaj tri tedne pred predlaganim terminom.

Vse prijave in vprašanja je naslavljati neposredno na naslov:

Prof. Niko Kuret, urednik »Ljudskega odra«, Ljubljana, Zarnikova ulica 16.

Knjižnica

Pisma slovenskim fantom:

»V življenje«

Pred nekaj leti so izhajala v orlovski »Mladosti« pisma **V življenje**, v katerih je neimenovani duhovni prijatelj razlagal v zaupnem dopisovanju **potrebo in veliko vrednost čistega življenja** za slovenskega fanta, ki hoče biti nekoč pošten in odločen mož. Ta pisma so že takrat budila pozornost tako po svojem lepem jeziku in prikupnem slogu, po iskrenosti pisanja in globini misli; knjižno izdajo pa so doživela šele sedaj po več letih, ko je njihov dober sad že zdavnaj preizkušen. Zveza fantovskih odsekov, ki je pred kratkim izdala Ahčinovo razpravo o Komunizmu, se je spomnila tudi na še hujšega sodobnega sovražnika v telesu in duši na **nečistost**, ki grozi pokvariti slovenski mladi rod. Zato je odkrila na novo ta pisma. **V življenje** in jih v lepi knjižici (na 135 straneh) ponudila za veliko noč slovenskim fantom. Tako je zveza s svojima programskima knjižicama napovedala boj obema sovražnikoma, ki jima danes zapada velik del slovenske mladine in pred katerima bi rada obvarovala slovenskega katoliškega fanta: nečistosti in komunizma.

Pisma, ki jih **duhovni voditelj** piše dozorevajočemu slovenskemu fantu, spremljajo njegovo rast iz **slutenj**, ko se v njem poraja spolni nagon, skozi **vihar** nevarnosti in mimo čeri k **soncu** in v čisto **zrelost**, ko je poklican, da postane mož ob ženi in nova celica za bodoče življenje, nova družina. V petnajstih pismih je pokazan ta razvoj od prvega prebujanja in prve zaznave ljubezenskega čustva v zorenje, pri čemer duhovni voditelj skrbno, obzirno in uvidevno opozarja na moč volje in srca, na nevarnosti vseh stranpoti in občutje sreče fanta, ki je v viharju rešil svojo nedolžnost. Vzbuja njegovo fantovsko čast in viteštvo, ki naj brani dekle in ne peha v prepad. Pokaže mu slabe posledice strasti in slabe volje, posledice prepovedanega sadu in usodo poteptanega cveta dekleta, ki je žrtev moške pohotnosti, pokaže pa tudi na nesrečo človeka, ki se vdaja strasti in ga unesrečujejo — njega in potomstvo — boleznimi in nadlogami. Toda pravi slovenski fant bo ob zavesti svoje volje, svojega človeškega ideala pa tudi ob nadnaravnih sredstvih znal čuvati svoje dostojanstvo in bo nekoč stopil v zakon kot zrel mož, ki je premagal vihar in **stoji**

trdo v slovenski družbi kot zdravo drevo, ki bo rodilo zdrav sad.

Škof dr. Rožman je knjižico še posebno priporočil slovenskemu fantu s posvetilom, kjer pravi: »Dragi fant! Prav tebi so namenjena ta pisma. Pisal jih je tvoj dobri prijatelj v iskreni ljubezni in s srčno krvjo. Beri jih enako skrbno in sprejmi jih prav tako iskreno. V življenje ti kažejo pot... Ti pojdi s prijateljem, ki Ti

piše tale pisma. Vsem sodobnim zmotam in mikom navkljub si pripori največjo zmago, da z njo postaviš trdne temelje zadovoljni in srečni družini.»

Tako naš škof. Tudi mi nimamo drugega dodati, kakor da je ta knjiga živo potrebna slovenskemu dozorevajočemu fantu, po kateri naj sega sam in naj mu jo kupijo za veliko noč, za praznik vstajenja in prerojenja!

Tloris Blejskega prosvetnega doma (glej članek na str. 52.)

Blejski prosvetni dom

Predstojništvo župne cerkve na Bledu je v letu 1939, dovršilo prelepo stavbo, ki se s ponosom imenuje Prosvetni dom na Bledu. Delo je pripravil po vseh načrtih ing. arh. Fürst z Bleda, ki je bil postavljen pred problem, ali naj dvorano postavi kot običajno v obliki podaljšanega četverokota in če naj teren izkoplje ali ga pusti v padajočem položaju. Situacija je rešil na ta način, da je dvorano zgradil v obliki četverokotnika in lego uravnal po diagonalni in v diagonalni smeri postavil odprt oder. S tem je pridobil, da sedeži padajo v terasah proti odru. Vhodna veža ima blagajno in vrata v dvorano ter vstop v garderobo. V dvorani je 270 sedežev in 150 stojšč. Tla pod sedeži so v treh terasah, sedeži so prestavljivi in dvorana ima tudi 4 izhode. Oder je del avditorija. Prehoda med igralci in poslušalci torej ni. Vsi so

pritegnjeni k igri. Srednji del odra je vrtljiv, kolesa teko po tračnicah. Dva valjarja navijata scenerijo na zaveso v vezano ozadje polkroga, kar je važno za akustiko. Za odrom je garderoba za igralce, prostor za kulise in za preoblačenje, pod tem prostorom in pod odrom je glavna garderoba nastopajočih. Služi tudi za preklavljanje. Garderoba za obiskovalce pa je na desni strani vhoda. Od tod je vstop v stranišče, nadalje so stranski vhodi in vhod v telovadnico. Kadar so prireditve, se knjižnica in sejna dvorana uporabljata za bufet. Strop je kasetiran in poslikan, nosilno železje je dekorativno obdelano in napravi kar najbolj ugoden vtis na obiskovalca. Društva opozarjamo, da si ob priliki izletov na Bled, ogledajo dom in poleg stoječo župno cerkev s krasnimi slikami akad. slikarja Pengova.

Društveni obzornik

Dobrepolje. Na belo nedeljo je Prosvetno društvo petič priredilo pasijon. Obširna dvorana Jakličevega doma je bila nabito polna. Prireditve je izpadla odlično. Ljudstvo je v solzah v odmorih samo prepevalo postne pesmi in odhajalo versko globoko presunjeno. Kot misijon je vplival letošnjo veliko noč naš pasijon na množice, ki so ga prišle gledat tudi iz oddaljenih krajev. Odlično se je izkazala nova dvorana, ki je bila skoraj vsakokrat še premajhna za tako veličastno prireditve. Da so igralci odigrali svoje vloge odlično, to je pokazal vedno živahen obisk množic. Prireditve je tudi pokazala, kaj zmore podeželsko prosvetno delo.

Mozelj. Naše Prosvetno društvo se zvesto drži sklepov II. slovenskega dneva v Mozlju. Skušamo res postati prosvetno središče kočevskega podeželja. Obiskujemo sosednje Slovence v večjih naseljih in uprizarjamo igre. Tako smo v Črnem potoku pri-

redili pretresljivo igro »Dobrava«, ki je izpadla v splošno zadovoljnost. Oglašajo se še drugi kraji, želijo videti naš nastop. Obojestransko spoznavamo, kolike koristi so taki obiski in nastopi, zato se radi odzivamo. Obžalovanja vredno pa je, da so v slovenskih vrstah ljudje, ki neprestano trebijo, kolike narodne koristi je, če mi vsi obiskujemo njihove občne zборе in govore. Kadar pa mi priredimo kako prosvetno in narodno delo, takrat pa se ti ljudje domišljajo, da hočemo biti mi, zavedni katoliški Slovenci, komur koli pripraga. Prebridka so razočaranja, ki nam jih kaže čisto narodno delovanje v sodbnem človeštvu!

Dvorska vas. Na velikonočni ponedeljek so nas zopet Dvorjanci razveselili z res lepo podano igro »Pozna pomlad«. Vse vloge so igralci izvrstno rešili; tudi novinci so se dobro izkazali. Seveda gre predvsem zasluga odličnemu režiserju šolskemu

upraviteljku gospođu Nanutu, ki neumorno dela v naši sredi za napredek vasi. Na njegovo pobudo so ustanovili sadjarsko podružnico, za kar se že sedaj kaže veliko zanimanje in vnema za sadjerejo. Saj je bilo pretekli mesec v sadovnjakih oziroma vrtovih vse živo pridnih delavcev in čistilcev sadnega drevja. Uspeh gotovo ne bo izostal.

Kamnik. Dramatični odsek društva Kamnik je na povabilo Prosvetnega društva v Stari Loki v nedeljo dne 7. aprila 1940 gostoval v dvorani Prosvetnega doma v Stari Loki z vojno dramo »Konec poti«. Odsek je s to dramo dosegel izven Kamnika večji uspeh, kakor pa ga je imel doma.

Mekinjje. Prosvetno društvo je uprizorilo na belo nedeljo 31. marca, ko je v Mekinjah »žegnanje«, prav zabavno Nušičevo veseloigro »Sumljiva oseba«. Med odmori so nastopili domači tamburaši.

Križe. Pevski koncert je priredil na Belo nedeljo ob 3 popoldne v dvorani kriškega doma pevski odsek Prosvetnega društva. Pel je moški zbor in je bilo na sporedu 18 pesmi, domače naredne, umetne in nekaj koroških narodnih pesmi.

Hrastje. Naše Prosvetno društvo je priredilo na Belo nedeljo ob 3 popoldne v svojem društvenem domu Pfeiferjevo dramo v treh dejanjih »Rožmarin«. Dejanje se vrši v okolici Kranja za časa svetovne vojne.

Stražišče. V nedeljo 10. marca sta FO in DK v Šmartnem pri Kranju priredila telovadno akademijo, ki je prav lepo uspela. Dvorana Šmartinskega doma je bila že pred napovedano uro do zadnjega prostora zasedena. Spored je bil zelo pester, obsegal je petnajst točk, ki so bile nad vse pričakovane dobro izvedene. Akademijo je otvoril zbor tridesetih članic in mladinski zbor pod vodstvom organista g. Plevela. V mladostnem tempu so sledile točke za točko. Nastopajoče so gledalci ponovno nagradili z aplavzom. Val navdušenja so zlasti sprožile gojenke — naš naj-

mlajši naraščaj — s svojim rajanjem pod naslovom: »Pleši z mano sestrice«. Ljubko vajo so morale ponoviti, saj sta najmanjši gojenki vzbudili splošno veselje. Sledil je govor g. prof. L. Žitka iz Ljubljane, ki je orisal smoter in cilj vzgoje mladine v katoliških organizacijah. Apeliral je na starše in prijatelje nastopajoče mladine, naj svoje otroke zaupajo vzgoji v katoliških organizacijah. Ponovljena je bila še simbolična vaja članic in simbolična vaja članov. — V odmorih je občinstvo z veselimi koračnicami zabavala kranjska godba. Z zaključno skupino vseh nastopajočih z igranjem in petjem naše himne je bila akademija zaključena. Lahko rečemo, da je ta prireditev razgibala katoliško javnost naše fare in ji dala novega duha in volje za delo katoliških organizacij.

Velesove. Na praznik sv. Jožefa je tukajšnje Prosvetno društvo priredilo v cerkveni dvorani prvi Materinski dan. Prireditev je vsestransko dobro uspela. Na sporedu so bile deklamacije, govor g. župnika o materinskem življenju, njihovem požrtvovalnem delu ter njihovi močni veri, iz katere črpajo moč za svoja junaštva. Agilni in neutrudljivi pevski zbor nam je zapel nekaj pesmi, najprivlačnejša točka pa je bila igra v 3. dejanjih »Najdena hči«. Vsebina, ki je vzeta iz rimskega življenja, ko si je krščanstvo šele utiralo svojo pot v poganski svet, junaška požrtvovalnost in samopremagovanje mlade kristjank na eni strani ter propalost, zapuščenost in bedno ter brezupno življenje poganskih sužnjev, na drugi strani je morala ganiti vsakogar, ki je imel resno voljo slediti igri. Igralke so prav zadovoljivo rešile svoje vloge, za kar gre vsa zasluga ge. Čebuljevi, ki je igro res temeljito naštudirala.

Jezersko. Prosvetno delo. Marsikateri obiskovalec našega planinskega kotečka si gotovo misli, da spimo ob vznožju Grintavca zimsko spanje, ker se v časopisih nič ne oglasimo. A tudi v zimskih mesecih ne počivamo, če-

prav smo tihi in skromni. Naša mladina se ob večerih zbira v Prosvetnem domu, kjer se v Prosvetnem društvu, Dekliškem krožku in Fantovskem odseku marljivo duševno in telesno izobrazuje. — Na velikonočni ponedeljek so vrli jezerski igralci pod vodstvom g. Krča dovršeno igrali lepo narodno igro »Miklova Zala«. Do zadnjega kotička zasedena dvorana je z velikim zanimanjem sledila Miklovi Zali na njenih potih, v njenih borbah za Mirkota; v domovini, ogroženi od mogočnih Turkov, od Almire in Tresoglava. Kako junško so se borili za vero in domovino oče Serajnik, obdani od Rožanov. Vsi igralci brez izjeme so svoje vloge sijajno igrali.

Koroška Bela. Kakor večina FO in DK v Sloveniji, je imela tudi naša družina svoj praznik na dan sv. Jožefa s skupnim sv. obhajilom, zvečer pa je priredila slavnostna akademijo v nabito polni dvorani cerkvene hiše na Koroški Beli. Akademija je nad vse pričakovanje lepo uspela, za kar gre vsa čast vaditeljem FO in vadiateljicam KD. Na sporedu je bilo 18 točk, izmed katerih je pa zaobljuba mladcev zaradi nepredvidenih razmer morala odpasti. Pri zadnji točki sporeda so nastopile naše vrle članice, ki so morale ponovno na oder, kar pa našim naprednim nasprotnikom ni bilo očitvidno všeč, ker so pričeli žvižgati in le našim fantom, kateri so ohranili pri vsem tem mirno kri, se imajo zahvaliti, da jih niso postavili pod kap, kar bi se jim zelo prileglo, ker je ravno takrat pošteno deževalo. Ob koncu akademije, ko se je igrala naša »Fantovska himna« so sicer nadebudni mladenčki hoteli zapustiti dvorano, kar so jim naši fantje preprečili s tem, da so se vstopili pred izhod, češ »če ste že tako dolgo vztrajali, boste pa še teh nekaj minute in morali so poslušati našo himno — hočeš, nočeš, moraš.

Olševak. Tukajšnji Dekliški krožek je priredil v nedeljo 7. aprila ob 3 popoldne v društveni dvorani Prosvetnega doma materinski dan z le-

pim in skrbno izbranim sporedom: 1. Gojenke, telovadne vaje in prizor »Pri potočku«, 2. Mladenke, vesela enodejanka »Čista vest«, 3. Članice, simbolična vaja »Njega ni« in 4. Zgodovinska igra v treh dejanjih »Jef-tejeva hči«. Za to igro imamo zopet vse kulise nove. Naslikal jih je g. Jerina, slikar iz Mengša.

Cerklje. Prosvetno društvo je uprizorilo v nedeljo 7. aprila ob pol 4 popoldne igro v treh dejanjih »Krivo-prislužnik«. Pred igro je zapel nekaj pesmi pevski zbor Fantovskega odseka.

Šmartin pri Kranju. Dekliški krožek je uprizoril na belo nedeljo ob 3 popoldne dramo »Po trnju do cvetja«, v kateri nastopajo sama dekleta.

Fredoslje. Prosvetno društvo je uprizorilo v nedeljo 7. aprila v dvorani Prosvetnega doma zanimivo igro: »Pod sovjetsko zvezdo«.

Voklo. V nedeljo 7. aprila je priredil Dekliški krožek s sodelovanjem članov Fantovskega odseka iz Šenčurja II. telovadno akademijo. Videli smo lepe narodne plese in ljubke vaje naših najmlajših. Za razvedrilo so zapeli pevci in zaigrala farna godba.

Škofja Loka. »Izdaja pri Novari«. Prosvetni oder našega društva nam je za belo nedeljo pripravil gornjo dramo v izredno lepem podajanju. Igra sama je bila že velikokrat ocenjena in je bila na splošno zelo dobro, v nekaterih točkah odlično podana.

Radomlje. V Prosvetnem domu smo imeli v zadnjem času spet dve pomembnejši prireditvi. Na cvetno nedeljo in na praznik sv. Jožefa smo uprizorili Sketovo »Miklovo Zalo«, ki je še vedno ena najpriljubljenejših in najbolj obiskanih iger na naših odrih. Kako tudi ne! Saj je v njej obsežen lep kos naše slovenske zgodovine in prikazano vse gorje in bridkosti našega kmeta pod turškimi napadi. Dasi zahteva ta igra mnogo truda in sposobnosti od igralcev, se nam je vendar prav lepo posrečila.

Igralci z režiserjema na čelu so se s svoje strani kar najbolj potrudili in dali od sebe vse, da so pripravili občinstvu čim večji užitek. Posebno velik korak naprej v igralski tehniki moremo zaznamovati pri nekaterih mlajših igralcih. Obenem pa je ta igra dala mnogim, ki še niso imeli prilike nastopiti na odru priložnost, da pokažejo gledalcem svoje sposobnosti. Vsi so rešili svoje vloge v splošno zadovoljnost. Nabito polna dvorana pri obeh uprizoritvah nam to potrjuje. Na velikonočni ponedeljek pa smo pripravili na čast našim materam lepo uspeli materinski dan s prav pestrim sporedom. V uvodni besedi je pozdravila naše matere sestra Marta Vidregarjeva, na kratko orisala pomen materinske proslave in povabila vse matere, naj zaupajo svoje otroke dekliškemu krožku, kateri edini jim nudi vzgojo v duhu katoliške vere in slovenske narodne zavesti. Nato so v prvem delu prireditve izvajali proste vaje za leto 1940.: naraščaj, mladei in članice. Vsi so svoje vaje skrbno izvedli, za kar jih je občinstvo nagradilo z viharinim ploskanjem. Sledila je dvodeljanka »Materina slika«, ki so jo izvajale članice dekliškega krožka, s čimer je bil spored izčrpan. Prisrčna prireditev je napravila na občinstvo globok vtis.

Vrhnika. Zdaj je že drugi mesec potekel, kar se vrši pri nas v prostorih novega Prosvetnega doma gospodinjski tečaj. Za dekleta današnjega časa je to zelo važna in potrebna naloga. Saj vemo, kako nezadostna je prav v tem pogledu izobrazba, ki jo nudi našim bodočim gospodinjam, ženam in materam osnovna šola. In naša društva ter javne ustanove, ki jim je na srcu skrb za kulturni napredek vsega našega narodnega življa, se tega dejstva tudi dobro zavedajo, ko prirejajo za našo mladino razna strokovna predavanja, zborovanja, tečaje itd. Tako je tudi vrhniški pripravljali odbor za gospodinjski tečaj storil brez dvoma velik korak, ko se je lotil tega dela, da je namreč dal našim dekletom priliko za trimeseč-

no šolanje v raznih vprašanjih, ki zadevajo sodobno gospodinj. Tečaj, ki je v rokah skrbnega in nadvse vzornega vodstva gospodične Štefke Sedejeve z Vrhnike in Vide Kosmove iz Trbovelj, obiskuje 24 deklet. Pretekli mesec so bile tukaj na obisku gojenke Krekove gospodinjske šole iz Šiške in ko so si tečaj pobliže ogledale, so se o njem prav pohvalno izrazile. Naše tečajnice same pa so za veliko noč obiskale razstavo gospodinjkega tečaja v Bevkah, ki je bil prav tiste dni zaključen. Po kratkem velikonočnem odihu pa so tečajnice organizirale zelo zanimivo, a obenem še bolj poučno enodnevno ekskurzijo na Dolenjsko. Izlet, ki so ga napravile v četrtek, 28. marca, in ki se ga je udeležilo tudi osebje pripravljalnega odbora, je sicer nekoliko motilo slabo vreme, ali nobeni ni bilo žal za ta dan, kajti videle so marsikaj, kar jim bo prišlo slej ko prej prav pri njihovem gospodinjanskem vodstvu. — Najprej so se ustavile v Stični in si ogledale razne gospodarske objekte (mlekarno, mlin itd.), nato jih je pa avtobus zapeljal na Selo pri Rahovci vasi, kjer jim je vodstvo velikega Severjevega posestva radevolje razkazalo nadvse zanimivo moderno čistilnico deteljnega in lučnina semena, silose za shranjevanje živinske krme, vzorno živinorejo, vrt in cvetličarno, kar je dekleta še posebno zanimalo. Potem so se odpeljale na prijazni Čatež. Ali ker jim je božjo pot na prijazni Zaplaz zamedlo, so se podale naprej na Malo Loko, kjer so si ogledale vse zanimivosti ondotne gospodinjske šole. Tako je bil ta izlet res vsestransko poučen za tečajnice. Ko bo tečaj zaključen, bomo imeli tudi mi priliko pogledati, kaj so se naša dekleta v tem času naučila. To bo vsaj nekoliko pokazala razstava, ki jo bodo priredile dekleta na binkošti.

Slovenji Gradec. Občni zbor Prosvetnega društva je bil v nedeljo, dne 14. t. m. v dvorani Okrajne hranilnice. Vodil ga je predsednik primarij g. dr. Lojze Simoniti. Kot uvod je bilo zelo poučno in zanimivo preda-

vanje msgr. Fr. ks. Meška o pomenu prosvete. Po poročilih odbora so sledile volitve, pri katerih je bil izvoljen odbor, ki je bil izpopolnjen z novimi mlajšimi močmi. Pri slučajnostih se je govorilo o prostoru in gradnji novega prosvetnega doma ter o delovnem načrtu. Sklenilo se je, da bo vsako sredo predavanje.

Slovenska ženska zveza, ustanovljena 19. decembra 1926 v Chicagu in leto nato priznana po zakonih države Illinois, je po zaključku mladinske kampanje, ki ji je prinesla 500 članic za novi mladinski oddelk, 31. de-

cembra dosegla v članstvu obeh oddelkov število 10.500, njeno premoženje pa je tega dne znašalo 94.845 dolarjev. Pogoji za pristop je starost do 35 let, zdravje, praktično katoličanstvo in slovansko poreklo. Znani so večbalni krožki v svojih slikovitih uniformah, ki jih misli vodstvo uvesti tudi za novi mladinski oddelk, to je za deklice od 4. do 14. leta. Zvezo vodi kot predsednica gospa Marija Prislandova, mesečno glasilo *»Zarja«* pa urejuje ga. Albina Novak. 1. februarja se je začela nova kampanja za oba oddelka.

Slovenska Straža

Nabiralni dan za kočevske Slovence

Slovenska Straža v Ljubljani priredi na Vnebohod 2. maja 1940 zbirko za kočevske Slovence.

Naše dijaštvo bo na poziv svoje matice SDZ živahno sodelovalo z vsemi silami pri nabiralnem dnevu. S svojim vsestranskim sodelovanjem bo naše dijaštvo, posebno v mestih znatno omogočilo uspeh te pomembne narodnoobrambene akcije. Vendar se naša idealna dijaška mladina ne bo zadovoljila le z delom. Pač pa bosta vsak dijak in vsaka dijakinja doprinesla tudi skromno žrtev za kočevske brate in sestre. Čeprav se mora naše dijaštvo boriti z velikimi gmotnimi težavami, vendar bomo žrtvovali dinar za kočevske Slovence, ki imajo velike socialne in narodnoobrambene potrebe. Te morejo vsaj deloma zadovoljiti le s pomočjo vsakega za-

vednega člana naroda in države. Naša narodna in državna celokupnost mora zlasti v narodnostno mešanih predelih slovenskega narodnega ozemlja vedno in zvesto spremljati usodo tamkajšnjega ljudstva. Posebno v teh krajih smo dolžni skrbeti za ugled naroda in države! Ker se v polnem zavedamo svoje narodne dolžnosti, zato bomo po svojih skromnih močeh zbirko tudi gmotno podprli. Geslo vsakega našega dijaka in dijakinje naj bo: Tudi jaz hočem žrtvovati svoj dar domu na oltar!

Nabiralni dan za kočevske Slovence!

Na Vnebohod 2. maja naj ne bo zavednega Slovenca in Jugoslovana, ki bi pozabil na svojo narodno dolžnost. Geslo naj be: Dal bom za kočevske Slovence po svojih močeh!

Vsebina: Joža Vovk: Pesem prvoobhajancev. — F. S. Finžgar: Naš kmet, njegov jezik, narodnost in država. — Naše prosvetne in mladinske organizacije v Mariboru. — Belgrajski Slovenci v svojih prosvetnih organizacijah. Ljudski oder / Nekaj misli o našem igranju / Lutkarski tečaj. — Knjižnica. — Blejski prosvetni dom. — Društveni obzornik. — Slovenska Straža.

Uprava: Pisarna Prosvetne zveze, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7. — Odgovorni urednik in izdajatelj Vinko Zor, Sv. Petra c. 80. — Za Zadržno tiskarno v Ljubljani: Maks Blejec